

Sygn. akt IV CSK 408/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 kwietnia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Barbara Myszka (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Mirosław Bączyk

SSN Krzysztof Strzelczyk

Protokolant Hanna Kamińska

w sprawie z powództwa Agencji Nieruchomości Rolnych w Warszawie

Oddziału Terenowego w [...]

przeciwko Z. T.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej

w dniu 6 kwietnia 2017 r.,

skargi kasacyjnej pozwanego

od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 30 października 2015 r., sygn. akt V ACa ../14,

uchyła zaskarżony wyrok w części uwzględniającej powództwo i orzekającej o kosztach procesu (pkt I.1, I.2, I.3 oraz pkt II i IV) i w tym zakresie przekazuje sprawę Sądowi Apelacyjnemu w [...] do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w [...] - po rozpoznaniu sprawy z powództwa Agencji Nieruchomości Rolnych przeciwko Z. T. i Skarbowi Państwa - Prezesowi Sądu Rejonowego w [...], wyrokiem z dnia 16 lipca 2014 r. zasądził od pozwanego Z. T. na rzecz powódki kwotę 996 116,84 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 4 września 2009 r., oddalił powództwo w pozostałej części i orzekł o kosztach procesu.

Ustalił, że na podstawie umowy z dnia 16 sierpnia 1994 r. Przedsiębiorstwo Rolno- Handlowo-Uslugowe „D.” sp. z o.o. przewłaszczyła rzeczy oznaczone co do gatunku, wymienione w załącznikach do umowy, w celu zabezpieczenia wierzytelności Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa wobec spółki D. z tytułu ceny zakupionych środków obrotowych i majątku trwałego ruchomego wraz z odsetkami. Z kolei w dniu 31 marca 2000 r. wymieniona Agencja, będąca poprzedniczką prawną powódki, zawarła ze spółką D. umowę przewłaszczenia środków trwałych wymienionych w załącznikach do umowy w celu zabezpieczenia spłaty czynszu oraz raty wykupu majątku ruchomego z gospodarstw R. i D.

W dniu 5 lipca 2001 r. została ogłoszona upadłość spółki D., a pozwany Z.T. został syndykiem masy upadłości.

Poprzedniczka prawna powódki wystąpiła przeciwko syndykowi masy upadłości D. z pozwem o wydanie przewłaszczonych ruchomości lub o zapłatę równowartości. Sąd Okręgowy w [...] wyrokiem z dnia 22 czerwca 2006 r., VIII GC .../06, zasądził od syndyka na rzecz powódki kwotę 1 212 917,86 zł i ustalił, że kwota 106 970 zł uzyskana z tytułu sprzedaży przez powódkę wyposażenia Gorzelni w [...] oraz ruchomości stanowi własność powódki. Apelacja pozwanego od tego wyroku została oddalona wyrokiem Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 16 lutego 2007 r. Zarządzeniem tymczasowym z dnia 18 października 2001 r., VIII GCo .../06, wydanym przed wszczęciem postępowania w tej sprawie, Sąd Okręgowy zakazał syndykowi zbywania do czasu zakończenia procesu określonych środków objętych roszczeniami powódki lub uzyskanych za nie świadczeń.

W okresie od 2001 r. do sierpnia 2008 r. syndyk w toku prowadzonego postępowania upadłościowego dokonał w drodze licytacji zbycia środków trwałych, zebrał i sprzedał plony przewłaszczone na rzecz powódki w celu zabezpieczenia

jej roszczeń i dokonał w drodze licytacji sprzedaży maszyn rolniczych przewłaszczonych w celu zabezpieczenia roszczeń powódki. Uzyskał z tego tytułu łącznie kwotę 3 064 984,44 zł, natomiast zabezpieczona wierzytelność powódki wynosiła kwotę 1 319 947,86 zł. Ruchomości w postaci wyposażenia Gorzelni w [...] oraz środków trwałych znajdujących się w gospodarstwie w [...] powódka sprzedała we własnym zakresie i uzyskała z tego tytułu kwotę 106 970 zł.

Postanowieniem z dnia 29 marca 2005 r. Sąd Rejonowy w [...] zatwierdził sprawozdanie finansowe syndyka za okres od dnia 1 września do 30 listopada 2004 r. z zastrzeżeniem, że wpływy z tytułu sprzedaży ruchomości w dniach 22 października 2004 r. i 23 listopada 2004 r. nastąpiły z naruszeniem postanowienia Sądu Okręgowego z dnia 18 października 2001 r.

W dniu 26 kwietnia 2007 r. powódka złożyła skargę na zaniechanie wykonania przez syndyka prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego z dnia 22 czerwca 2006 r., VIII GC .../06. Pismem z dnia 25 lutego 2008 r. zwróciła się do syndyka o wykonanie tego wyroku i wypłacenie jej kwoty 1 212 977,86 zł wraz z odsetkami. Kolejnym pismem z dnia 3 kwietnia 2008 r. wniosła o zmianę na stanowisku syndyka ze względu na podejmowanie przez niego działań niezgodnych z prawem. Postanowieniem z dnia 5 czerwca 2008 r. Sąd Rejonowy w [...] oddalił ten wniosek, stwierdzając, że odwołanie syndyka jest bezprzedmiotowe, gdyż ze względu na ukończenie czynności likwidacyjnych złożono wniosek o umorzenie postępowania.

W dniu 10 grudnia 2008 r. powódka wniosła zarzuty przeciwko planowi podziału z dnia 10 lipca 2008 r., w którym przewidziano dla niej kwotę 216 861,02 zł. Zostały one jednak oddalone postanowieniem sądu z dnia 13 lutego 2009 r., a zażalenie powódki zostało oddalone postanowieniem z dnia 26 marca 2009 r.

Z tytułu sprzedaży w 2001 r. plonów przewłaszczonych na rzecz powódki pozwany powinien uzyskać co najmniej kwotę 1 479 710 zł, a nawet kwotę 1 529 884,03 zł.

Powódka, dochodząc naprawienia szkody przez pozwanego Z. T., powołała się na art. 102 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. - Prawo upadłościowe (jedn. tekst: Dz.U. z 1991 r., Nr 118, poz. 512 ze zm. - dalej: „Pr. upadł.”), natomiast jako podstawę prawną żądania w stosunku do

Skarbu Państwa – Prezesa Sądu Rejonowego w [...] wskazała art. 417 w związku z art. 417¹ § 3 k.c.

Sąd Okręgowy uznał za pozbawiony racji zarzut przedawnienia dochodzonego roszczenia, przyjął bowiem, że powódka dowiedziała się o szkodzie z chwilą sporządzenia planu podziału z dnia 10 lipca 2008 r., w którym przewidziano dla niej kwotę 216 861,02 zł, i dopiero od tego dnia miała świadomość, jaka kwota przypadnie jej z masy upadłości. Przed upływem trzech lat od tego dnia wniosła pozew, który zapoczątkował postępowanie w sprawie. Za nieuzasadniony Sąd Okręgowy uznał również zarzut powagi rzeczy osądzonej, podkreślając, że w sprawie zakończonej wyrokiem z dnia 22 czerwca 2006 r, VIII GC .../06, stroną pozwaną był syndyk masy upadłości, natomiast w niniejszej sprawie żądanie dotyczy osobistej odpowiedzialności Z. T., jako osoby pełniącej obowiązki syndyka. Za pozbawiony racji uznał też zarzut braku legitymacji czynnej powódki, stwierdzając, że Agencja Nieruchomości Rolnych jest państwową osobą prawną oraz że - zgodnie z art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa (jedn. tekst: Dz.U. z 2001 r., Nr 57, poz. 603 ze zm. - dalej: „u.g.n.r.Sk.P.”) – Skarb Państwa powierzył jej wykonywanie prawa własności i innych praw rzeczowych na jego rzecz w stosunku do mienia, o którym mowa w art. 1 i 2 tej ustawy. Umowy, na podstawie których powódka uzyskała własność spornych ruchomości zostały zawarte z poprzedniczką prawną powódki, a więc z państwową osobą prawną, a nie ze Skarbem Państwa. Poza tym postanowienie z dnia 18 października 2001 r. dotyczyło roszczenia Agencji, a nie Skarbu Państwa.

Sąd Okręgowy podkreślił, że - zgodnie z art. 102 Pr. upadł. - syndyk odpowiada za szkodę, wyrządzoną niesumiennym pełnieniem obowiązków. Pozwany powinien przekazać powódce uzyskane pieniądze lub umieścić je na osobnym rachunku bankowym do czasu zakończenia sprawy VIII GC .../06, zgodnie bowiem z art. 28 Pr. upadł., rzeczy nienależące do upadłego powinny być wyłączone z masy upadłości i wydane osobie mającej do nich prawo. Jeżeli rzeczy takie zostały zbyte, osoba mająca do nich prawo mogła żądać wydania świadczenia wzajemnego uzyskanego przez masę upadłości. Sprzedając ruchomości i włączając uzyskane środki do masy upadłości, pozwany postąpił niezgodnie

z prawem, tym bardziej że wiązało go postanowienie zakazujące zbywania przewłaszczonych ruchomości. W wyniku niezgodnego z prawem postępowania pozwanego, po uzyskaniu przez powódkę prawomocnego wyroku w sprawie VIII GC .../06 w masie upadłości brakowało funduszy na jego wykonanie. W konsekwencji Sąd Okręgowy uznał żądanie pozwu w stosunku do pozwanego Z. T. za uzasadnione (art. 102 Pr. upadł.). Za podstawę ustalenia wysokości szkody przyjął kwotę 1 212 917,86 zł zasądzoną wyrokiem z dnia 22 czerwca 2006 r., którą pomniejszył o kwotę 216 861,02 zł uzyskaną z masy upadłości i zasądził kwotę 996 116,84 zł z ustawowymi odsetkami od dnia doręczenia pozwu.

Za nieuzasadnione Sąd Okręgowy uznał natomiast żądanie naprawienia szkody przez Skarb Państwa za niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej. Podkreślił, że nie było potrzeby wydania przez sędziego komisarza kolejnego postanowienia zakazującego zbywania przewłaszczonych ruchomości, gdyż postanowienie z dnia 18 października 2001 r. było dla syndyka wiążące. Poza tym sędzia komisarz wzywał syndyka do złożenia wyjaśnień dotyczących licytacji, w postanowieniu z dnia 29 marca 2005 r. stwierdził, że wpływy z tytułu sprzedaży ruchomości w przetargach ofertowych nastąpiły z naruszeniem postanowienia z dnia 18 października 2001 r. i zwrócił syndykowi uwagę na to uchybienie.

Po rozpoznaniu sprawy na skutek apelacji obu stron, Sąd Apelacyjny w [...] wyrokiem z dnia 30 października 2015 r. zmienił zaskarżony wyrok i zasądził od pozwanego Z.T. na rzecz powódki kwotę 499 652 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 4 września 2009 r., a w pozostałej części oddalił powództwo, natomiast apelację pozwanego w pozostałej części i apelację powódki w całości oddalił.

Oddalając apelację powódki, Sąd Apelacyjny uznał, że w tej części zaskarżony wyrok mimo błędnego uzasadnienia odpowiada prawu, ponieważ wierzytelności Agencji były w istocie wierzytelnościami Skarbu Państwa, w związku z czym Agencji nie przysługuje roszczenie odszkodowawcze przeciwko Skarbowi Państwa. Powołał się na regulacje zawarte w art. 1, 2, 5, 6, 20, 20b i 20c u.g.n.r.Sk.P. oraz na pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w wyroku z dnia 19 marca 2014 r., I CNP 32/13 (nie publ.). Za nieuzasadnione uznał natomiast zarzuty pozwanego Z.T. dotyczące przesłanek odpowiedzialności na podstawie art.

102 Pr. upadł. i podkreślił, że podstaw tej odpowiedzialności należy upatrywać w art. 415 k.c. Stwierdził, że sprzedaż ruchomości dokonana przez pozwanego po dniu doręczenia mu postanowienia z dnia 18 października 2001 r., tj. po dniu 18 grudnia 2001 r., była działaniem bezprawnym, pozwany powinien bowiem wiedzieć, że postanowienia sędziego komisarza z dnia 9 sierpnia 2001 r. o oddaleniu wniosku powódki o wyłączenie ruchomości z masy upadłości i z dnia 15 października 2001 r. o zezwoleniu na sprzedaż z wolnej ręki nie uprawniały go do dokonania sprzedaży, skoro później zostało wydane postanowienie zakazujące takiego zbycia. Pismem z dnia 11 października 2004 r. pozwany poinformował wprawdzie sędziego komisarza, że powództwo Agencji o wydanie ruchomości zostało oddalone i w związku z tym przystępuje do ich sprzedaży, jednak informacje te były nieprecyzyjne. Dopiero pismem z dnia 5 marca 2005 r. pozwany, w odpowiedzi na szczegółowe pytania sędziego komisarza, wyjaśnił, że wyrok z dnia 22 września 2004 r. oddalający powództwo o wydanie ruchomości nie jest prawomocny. Dokonując sprzedaży w dniach 22 października i 23 listopada 2004 r., pozwany powinien wiedzieć, że dopiero prawomocny wyrok oddalający powództwo powoduje upadek zabezpieczenia. Bez względu na to, czy pozwany nie posiadał niezbędnej wiedzy, czy ją zignorował w obu wypadkach można postawić mu zarzut niesumiennego wykonywania obowiązków syndyka. Gdyby pozwany zastosował się do treści postanowienia z dnia 18 października 2001 r., powódka mogłaby uzyskać zaspokojenie w wyższym stopniu od wynikającego z udziału w podziale funduszków masy upadłości. W wyniku dokonanej sprzedaży do masy upadłości wpłynęła kwota 499 652 zł i w tych granicach pozwany ponosi odpowiedzialność.

W skardze kasacyjnej od wyroku Sądu Apelacyjnego pozwany Z.T., powołując się na obie podstawy określone w art. 398³ § 1 k.p.c., wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w części uwzględniającej powództwo i orzekającej o kosztach procesu (pkt I.1, I.2, I.3 oraz pkt II i IV) i przekazanie sprawy w tym zakresie do ponownego rozpoznania lub o uchylenie również wyroku Sądu Okręgowego i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w odnośnym zakresie i zmianę wyroku Sądu Okręgowego przez oddalenie powództwa w całości i nakazanie pobrania od powódki na rzecz Skarbu Państwa kwoty 7 488,31 zł z tytułu kosztów

procesu oraz zasądzenie od powódki kosztów procesu za obie instancje i kosztów postępowania kasacyjnego oraz orzeczenie o zwrocie wyegzekwowanego świadczenia. W ramach pierwszej podstawy kasacyjnej skarżący wskazał na naruszenie:

- art. 361 w związku z art. 6 k.c. przez ustalenie odszkodowania przewyższającego wysokość ustalonej szkody i przyjęcie kwoty 499 652 zł jako udowodnionej szkody, pomimo uzyskania przez powódkę kwoty 216 861,02 zł, nieuznanie podstaw do odliczenia kwoty 15 379 zł wykraczającej poza normalne następstwa zdarzenia i przyjęcie, że wartość zbytych przez pozwanego ruchomości wynosiła kwotę 499 652 zł, a nie kwotę 465 073 zł;

- art. 102 Pr. upadł. przez przyjęcie, że pozwany wyrządził powódce szkodę, mimo że powódka w sposób przez siebie zawiniony utraciła wierzytelność wekslową;

- art. 362 k.c. przez bezzasadne przyjęcie, że powódka nie przyczyniła się do powstania szkody, mimo że utraciła wierzytelność wekslową;

- art. 102 Pr. upadł. w związku z art. 415 k.c., art. 365 § 1 k.p.c., art. 63 § 1 i art. 29 Pr. upadł. w związku z art. 87 § 1 Pr. upadł. przez przyjęcie, iż: 1) powódka udowodniła, że pozwany niesumienne wykonywał obowiązki syndyka, ponieważ nie umieścił środków pieniężnych pochodzących ze sprzedaży na odrębnym rachunku bankowym, lecz włączył je do masy upadłości, mimo że został prawomocnie zatwierdzony przez sąd upadłościowy plan podziału środków masy upadłości, a sędzia komisarz nie nakazał wypłaty tych środków poza planem podziału, 2) postanowienie o zabezpieczeniu pozostawało w mocy, mimo że dotyczyło wierzytelności podlegającej zgłoszeniu do masy upadłości i zostało udzielone po ogłoszeniu upadłości i nie miało znaczenia w postępowaniu upadłościowym, 3) sprzedaż została dokonana na podstawie postanowienia o zezwoleniu na zbycie rzeczy wydanego przez sędziego komisarza, który nie nakazał umieszczenia środków pieniężnych na odrębnym rachunku bankowym, 4) koszty przechowania rzeczy do chwili zbycia przewyższyły ich wartość;

- art. 5 ust. 1, 2 i 4, art. 7 ust. 1, art. 12 ust. 1 i 3 oraz art. 24 ust. 1 u.g.n.r.Sk.P. przez przyjęcie, że powódka jest legitymowana do dochodzenia

odszkodowania, mimo że zakres jej powierniczego władztwa nad mieniem Skarbu Państwa nie obejmuje kompetencji do dochodzenia roszczenia odszkodowawczego;

- art. 442¹ § 1 w związku z art. 117 § 1 i 2 oraz art. 55 k.c. przez przyjęcie, że powódka dowiedziała się o szkodzie oraz o osobie obowiązanej do jej naprawienia w dniu 10 lipca 2008 r., mimo że najpóźniej w dniu 22 czerwca 2006 r. wiedziała o tym, iż środki masy upadłości nie wystarczają na zaspokojenie jej roszczenia;

- art. 2 w związku z art. 32 ust. 1, art. 45 ust. 1 i art. 8 Konstytucji oraz z art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. (Dz.U. z 1993 r., Nr 61, poz. 284 ze zm.) przez nierozpoznanie merytorycznego zarzutu pozwanego, a tym samym pozbawienie pozwanego możliwości obrony swych praw oraz

- art. 481 § 1 w związku z art. 363 § 2 k.c. przez zasądzenie odsetek od chwili doręczenia pozwu, a nie od chwili uprawomocnienia się wyroku ustalającego ich wysokość;

W ramach drugiej podstawy kasacyjnej skarżący zarzucił naruszenie:

- art. 365 § 1 k.p.c. w związku z art. 68 Pr. upadł. przez odmówienie mocy wiążącej postanowieniu sądu upadłościowego o zatwierdzeniu planu podziału i przyjęciu, że pozwany był zobowiązany do umieszczenia środków pieniężnych ze zbycia ruchomości na odrębnym rachunku bankowym;

- art. 378 § 1, art. 382, art. 386 § 4 oraz art. 316 § 1 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. przez nieuchylenie wyroku Sądu pierwszej instancji, mimo że Sąd ten nie rozpoznał istoty sprawy, gdyż nie rozpoznał zarzutu niezgodnego z prawem zwolnienia z zobowiązania poręczycieli wekslowych;

- art. 316 § 1 w związku z art. 227, art. 229, art. 233 § 1, art. 217 § 2, art. 129 § 3, art. 244 § 1 i art. 391 § 1 oraz art. 382 k.p.c. przez pominięcie bezspornej okoliczności dotyczącej stanu środków masy upadłości przed zorganizowaniem przetargów w 2004 r. i po ich przeprowadzeniu, a tym samym bezzasadne uznanie, że środki wypłacone w 2008 r. pochodziły ze zbycia rzeczy w 2004 r.;

- art. 227 w związku z art. 217 § 1 i 2 oraz art. 381 k.p.c. przez pominięcie wniosków dowodowych zgłoszonych w postępowaniu apelacyjnym, mimo że dotyczyły one istotnych okoliczności sprawy;

- art. 328 § 2 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. przez pominięcie w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku zarzutu związanego z niezgodnym z prawem zwolnieniem z zobowiązania poręczycieli wekslowych;

- art. 49 k.p.c. przez rozpoznanie sprawy przez tego samego sędziego sprawozdawcę, który rozpoznawał sprawę przeciwko poręczycielom wekslowym oraz

- art. 222 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. przez niewydanie odrębnego postanowienia o odmowie odrzucenia pozwu, co uniemożliwiło zaskarżenie tego rozstrzygnięcia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przystępując do rozważenia zarzutów wypełniających podstawę kasacyjną określoną w art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c., trzeba zauważyć, że niektóre z nich zostały podniesione wielokrotnie i przyporządkowane różnym przepisom, nie tylko przepisom postępowania, lecz także prawa materialnego.

Podniesiony w ramach tej podstawy zarzut naruszenia art. 328 § 2 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. przez pominięcie w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku „...zarzutu związanego z zawinionym oraz niezgodnym z prawem zwolnieniem poręczycieli wekslowych z zobowiązania wekslowego oraz niewyjaśnienia dlaczego nie był on uzasadniony (...)” trzeba uznać za pozbawiony racji. Zarzut ten - co zauważa i w innym miejscu wytyka Sądowi Apelacyjnemu sam skarżący - nie był w ogóle przedmiotem rozpoznania tego Sądu, wobec czego uzasadnienie zaskarżonego wyroku nie mogło zawierać wyjaśnienia przyczyn, dla których „...nie był on uzasadniony (...)”. Nierozpoznanie zarzutu podniesionego przez stronę w apelacji jest naruszeniem art. 378 § 1 k.p.c., a nie art. 328 § 2 w związku z art. 391 § 1 k.p.c.

Zarzut naruszenia art. 49 k.p.c. „...poprzez rozpoznanie sprawy przez tego samego sędziego sprawozdawcę co sprawę prowadzoną przeciwko poręczycielom wekslowym (...)” nie może odnieść zamierzonego skutku. Skarżący nie zgłaszał bowiem wniosku o wyłączenie sędziego sprawozdawcy, a poza tym sam udział sędziego w składzie sądu drugiej instancji rozpoznającego inną sprawę dotyczącą stron nie stanowi samoistnej przyczyny wywołania uzasadnionej wątpliwości co do

jego bezstronności, a tym samym przyczyny wyłączenia go ze składu sądu orzekającego.

Nie może również odnieść zamierzonego skutku zarzut obrazy art. 222 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. „...poprzez niewydanie oddzielnego postanowienia o odmowie odrzucenia pozwu oraz ustosunkowanie się do tego zarzutu jedynie w treści samego uzasadnienia wyroku (...)”, a przez to uniemożliwienie zaskarżenia odnośnego rozstrzygnięcia. W art. 222 k.p.c. jest mowa o tym, że oddalając zarzuty, których uwzględnienie uzasadniałoby odrzucenie pozwu, sąd wyda oddzielne postanowienie i może wstrzymać dalsze rozpoznanie sprawy, aż do uprawomocnienia się tego postanowienia. Przepis ten dotyczy postępowania przed sądem pierwszej instancji, natomiast kontroli kasacyjnej w ramach podstawy przewidzianej w art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. podlegają wyłącznie uchybienia procesowe sądu drugiej instancji. Skarżący powołał wprawdzie art. 222 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c., lecz nie podjął nawet próby wykazania, że ma on odpowiednie zastosowanie w postępowaniu przed sądem drugiej instancji. Powszechnie natomiast przyjmuje się, że odpowiednie stosowanie może polegać na zastosowaniu danego przepisu wprost, na zastosowaniu z pewnymi modyfikacjami albo na rezygnacji z jego zastosowania. Poza tym wśród obszernych i ponad potrzebę rozbudowanych wywodów, które w istocie osłabiają siłę argumentacji zawartej w skardze kasacyjnej, uszło uwagi skarżącego, że powołując się na podstawę określoną w art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c., powinien - poza wskazaniem na naruszenie konkretnych przepisów i wyjaśnieniem, na czym naruszenie każdego z nich polegało - wykazać, iż następstwa stwierdzonych wadliwości postępowania były tego rodzaju, że kształtowały lub co najmniej współkształtowały treść kwestionowanego orzeczenia. W przeciwnym razie skarga kasacyjna oparta na podstawie kasacyjnej z art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. jest nieskuteczna (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 29 listopada 1996 r., III CKN 14/96, OSP 1997, nr 3, poz. 65 i z dnia 20 grudnia 1996 r., III CKN 21/96, OSNC 1997, nr 4, poz. 45 oraz postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 1997 r., II CKN 21/96, OSNC 1997, nr 5, poz. 61, z dnia 10 lutego 1997 r., I CKN 57/96, OSNC 1997, nr 6-7, poz. 82 i z dnia 11 marca 1997 r., III CKN 13/97, OSNC 1997, nr 8, poz. 114).

Podnoszony w toku postępowania zarzut powagi rzeczy osądzonej ze względu na toczącą się wcześniej i zakończoną prawomocnym wyrokiem sprawę VIII GC .../06, z którym skarżący łączy obecnie naruszenie art. 222 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. przez zaniechanie wydania oddzielnego postanowienia, został przez Sąd Apelacyjny rozpoznany i uznany za bezzasadny. W sytuacji, w której pozwany w skardze kasacyjnej nie zakwestionował oceny merytorycznej tego zarzutu, bezprzedmiotowe było podnoszenie zarzutu obrazy art. 222 w związku z art. 391 § 1 k.p.c.

Kolejny zarzut postawiony w ramach podstawy kasacyjnej przewidzianej w art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. dotyczy naruszenia wymienionych łącznie przepisów art. 227 w związku z art. 217 § 1 i 2 oraz art. 381 k.p.c. „...poprzez pominięcie wniosków dowodowych pozwanego zgłoszonych w postępowaniu apelacyjnym, pomimo że dotyczyły one istotnych okoliczności faktycznych sprawy i zmierzały do wykazania zasadności merytorycznego zarzutu pozwanego (...)”. Jak wynika z protokołu rozprawy w dniu 27 lutego 2015 r., Sąd Apelacyjny oddalił wnioski dowodowe zgłoszone przez pozwanego w pismach z dnia 9 grudnia 2014 r. i z dnia 7 stycznia 2015 r. (k. 1202). Z kolei na rozprawie w dniu 28 kwietnia 2015 r. oddalił wnioski dowodowe zgłoszone w piśmie pozwanego z dnia 23 marca 2015 r. (k. 1236). Skarżący nie zgłosił zastrzeżenia, o którym mowa w art. 162 w związku z art. 391 § 1 k.p.c., w związku z czym utracił możliwość powoływania się na pominięcie zgłoszonych wniosków dowodowych w dalszym toku postępowania, a więc także w postępowaniu kasacyjnym (zob. uchwały Sądu Najwyższego z dnia 27 października 2005 r., III CZP 55/05, OSNC 2006, nr 9, poz. 144, i z dnia 27 czerwca 2008 r., III CZP 50/08, OSNC 2009, nr 7-8, poz. 103, i wyroki Sądu Najwyższego z dnia 26 sierpnia 2009 r., I CSK 13/09, nie publ., z dnia 24 września 2009 r., IV CSK 185/09, OSNC-ZD 2010, nr B, poz. 65, z dnia 3 lutego 2010 r., II CSK 286/09, OSNC 2010, Nr 9, poz. 125, z dnia 8 kwietnia 2010 r., II PK 127/09, OSNP 2011, nr 19-20, poz. 248, z dnia 22 lipca 2010 r., I CNP 100/09, nie publ., z dnia 14 grudnia 2011 r., I CSK 374/11, nie publ. i z dnia 29 sierpnia 2013 r., I CSK 713/12, nie publ.).

Naruszenia wymienionych również łącznie przepisów art. 378 § 1, art. 382, art. 386 § 4 oraz art. 316 § 1 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. skarżący upatruje

w nieuchyleniu wyroku Sądu pierwszej instancji i nieprzekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania, pomimo że „...sąd ten nie rozpoznał istoty sprawy, gdyż nie rozpoznał zarzutu pozwanego dotyczącego zawinionego oraz niezgodnego z prawem zwolnienia przez powódkę z zobowiązania poręczycieli wekslowych, a ponadto nie rozpoznał tożsamego i merytorycznego zarzutu pozwanego podniesionego w apelacji (...)”.

Skarżący trafnie zauważa, że Sąd Apelacyjny nie rozpoznał powtórnego przez niego w apelacji zarzutu „...zawinionego oraz niezgodnego z prawem zwolnienia przez powódkę z zobowiązania poręczycieli wekslowych (...)”. Trzeba w związku z tym przypomnieć, że w systemie apelacji pełnej *cum beneficio novorum* kognicja sądu drugiej instancji obejmuje rozpoznanie sprawy i to w taki sposób, w jaki mógł i powinien uczynić to sąd pierwszej instancji. Oznacza to, że w granicach apelacji, o których mowa w art. 378 § 1 k.p.c., mieści się rozpoznanie wszystkich prawnomaterialnych aspektów sprawy, dlatego jest oczywiste, że zarzuty apelacyjne muszą być przez sąd drugiej instancji rozważone (zob. uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07, której nadano moc zasady prawnej, OSNC 2008, nr 6, poz. 55). Skarżący ma więc rację podnosząc, że Sąd Apelacyjny naruszył art. 378 § 1 k.p.c., nie jest to jednak równoznaczne z nierozpoznaniem istoty sprawy w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c.

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, przez nierozpoznanie istoty sprawy należy rozumieć niezbadanie podstawy merytorycznej dochodzonego roszczenia. O sytuacji takiej można mówić, jeżeli np. sąd nie wniknął w całokształt okoliczności sprawy, ponieważ pozostając w mylnym przekonaniu ograniczył się do zbadania jedynie kwestii legitymacji procesowej jednej ze stron lub kwestii przedawnienia, w związku z czym przedwcześnie oddalił powództwo albo jeżeli zaniechał zbadania merytorycznych zarzutów pozwanego, związanych z ewentualną wierzytelnością wzajemną, przysługującą pozwanemu wobec powoda. Nie jest natomiast nierozpoznaniem istoty sprawy sama potrzeba uzupełnienia podstawy faktycznej rozstrzygnięcia (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 2002 r., I CKN 486/00, nie publ., z dnia 21 października 2005 r., III CK 161/05, nie publ., z dnia 20 lipca 2006 r., V CSK 140/06, nie publ., z dnia

11 sierpnia 2010 r., I CSK 661/09, nie publ., z dnia 26 stycznia 2011 r., IV CSK 299/10, nie publ. i z dnia 12 stycznia 2012 r., II CSK 274/11, nie publ. oraz postanowienia z dnia 15 lipca 1998 r., II CKN 838/97, nie publ., z dnia 23 września 1998 r., II CKN 897/97, OSNC 1999, nr 1, poz. 22, z dnia 25 października 2012 r., I CZ 139/12, nie publ., z dnia 9 listopada 2012 r., IV CZ 156/12, nie publ., z dnia 5 grudnia 2012 r., I CZ 168/12, OSNC 2013, nr 5, poz. 68, z dnia 15 lutego 2013 r., I CZ 186/12, nie publ., z dnia 26 września 2013 r., II CZ 43/13, nie publ., z dnia 21 listopada 2013 r., III CZ 51/13, nie publ., z dnia 25 kwietnia 2014 r., II CZ 117/13, nie publ., z dnia 13 listopada 2014 r., V CZ 73/14, nie publ., z dnia 20 lutego 2015 r., V CZ 119/14, nie publ., z dnia 26 marca 2015 r., V CZ 7/15, nie publ., z dnia 29 kwietnia 2015 r., V CZ 16/15, nie publ., z dnia 26 czerwca 2015 r., I CZ 60/15, nie publ., z dnia 2 lipca 2015 r., V CZ 39/15, nie publ., z dnia 3 lipca 2015 r., IV CZ 30/15, nie publ., z dnia 23 września 2016 r., II CZ 73/16, nie publ., z dnia 30 września 2016 r., I CZ 55/16, nie publ., z dnia 10 listopada 2016 r., IV CZ 63/16, nie publ. i z dnia 24 listopada 2016 r., II CZ 115/16, nie publ.). Nie ma zatem racji skarżący podnosząc, że nierozpoznanie jednego z licznych zarzutów podniesionych przez niego w apelacji może być uznane za nierozpoznanie istoty sprawy w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c.

Kolejny zarzut wypełniający rozważaną podstawę kasacyjną ma polegać na naruszeniu wymienionych łącznie przepisów art. 316 § 1 w związku z art. 227, art. 229, art. 233 § 1, art. 217 § 2, art. 129 § 3, art. 244 § 1 i art. 391 § 1 oraz art. 382 k.p.c. „...poprzez oparcie się na części materiału dowodowego oraz pominięcie ustalonej w drodze bezspornej okoliczności faktycznej dotyczącej stanu środków masy upadłości przed zorganizowaniem przetargów w 2004 roku oraz po tych przetargach, a tym samym poprzez bezzasadne uznanie, że środki wypłacone w 2008 roku nie pochodziły ze zbycia rzeczy w 2004 roku (...)”. Zarzut ten nie ma samodzielnego charakteru, jest jedynie fragmentem szerszej argumentacji wspierającej podniesiony w ramach podstawy kasacyjnej z art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c. zarzut wadliwego ustalenia wysokości odszkodowania. Skarżący nadał mu wprawdzie postać odrębnego zarzutu wypełniającego podstawę kasacyjną określoną w art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c., lecz nie uczynił zadość przewidzianym dla tej

podstawy wymaganiom. Tak skonstruowany zarzut nie wymaga odrębnego rozważenia.

Ostatnim z zarzutów wypełniających podstawę kasacyjną wskazaną w art. 398² § 1 pkt 2 k.p.c. jest zarzut naruszenia art. 365 § 1 k.p.c. w związku z art. 68 Pr. upadł. „...poprzez odmówienie mocy wiążącej prawomocnemu postanowieniu Sądu upadłościowego o zatwierdzeniu planu podziału oraz uznaniu, że pozwany jako syndyk masy upadłości był zobowiązany do umieszczenia środków pieniężnych ze zbycia rzeczy w 2004 roku na odrębnym rachunku bankowym, a tym samym środki te nie stanowiły środków masy upadłości, gdy tymczasem prawomocnym planem podziału przesądzono, że stanowią one środki masy upadłości (...)”. Odnosząc się do tego zarzutu trzeba zauważyć, że nie ma on również samodzielnego charakteru, lecz jest jedynie fragmentem argumentacji mającej uzasadniać podniesiony w ramach podstawy kasacyjnej z art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c. zarzut wadliwego ustalenia odszkodowania. Skarżący - poza powołaniem się na regulacje wynikające z 365 § 1 k.p.c. w związku z art. 68 oraz art. 211 § 2 Pr. upadł. i konieczność wykonania planu podziału - nie wykazał w czym przejawiało się naruszenie wskazanych przepisów ani jaki mogło mieć wpływ na wynik sprawy. Z wywodów, z których wykreowany został zarzut obraży art. 365 § 1 k.p.c. w związku z art. 68 Pr. upadł. wynika, że skarżącemu chodzi o kwotę 15 379,90 zł wypłaconą na podstawie planu podziału na rzecz innego wierzyciela. Kwota ta nie koresponduje jednak ani z ustaleniami stanowiącymi podstawę zaskarżonego wyroku, ani z rozważaniami Sądu Apelacyjnego. W konsekwencji wywody mające uzasadniać odnośny zarzut są nieprzejrzyste, czego nie zmienia odwoływanie się do wyliczenia zawartego w piśmie procesowym z dnia 25 maja 2015 r. Uszło uwagi skarżącego, że zarzuty podnoszone w skardze kasacyjnej muszą być przedstawione w taki sposób, aby Sąd Najwyższy, bez poszukiwań w pismach procesowych i aktach sprawy sądów niższych instancji, dysponował omówieniem wskazanej wadliwości postępowania (zob. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 29 stycznia 1937 r., III C 2047/26, Zb. Orz. 1938, nr 1, poz. 41, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 listopada 2013 r., I CSK 712/12, OSNC-ZD 2015, nr A, poz. 7).

Analiza wywodów mających uzasadniać powołaną podstawę kasacyjną z art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. prowadzi do wniosku, że trafne jest jedynie wskazanie na naruszenie art. 378 § 1 k.p.c. przez nierozpoznanie zarzutu „...zawinionego oraz niezgodnego z prawem zwolnienia przez powódkę z zobowiązania poręczycieli wekslowych (...)”. Samo wskazanie na to uchybienie nie jest jednak wystarczające dla wykazania podstawy kasacyjnej przewidzianej w art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c., konieczne jest bowiem wykazanie, że mogło ono mieć istotny wpływ na wynik sprawy. Z wielokrotnie powtarzanych w uzasadnieniu skargi kasacyjnej wywodów skarżącego na ten temat wynika, że poprzedniczka prawna powódki dokonała zabezpieczenia roszczeń mogących wyniknąć z zawartych ze spółką „D.” umów dzierżawy oraz sprzedaży środków obrotowych i majątku trwałego ruchomego oraz że skorzystała z zabezpieczeń w postaci przewłaszczenia rzeczy ruchomych oraz przyjęcia wystawionych weksli *in blanco* z poręczeniem osób fizycznych. Po ogłoszeniu upadłości spółki „D.”, wystąpiła z dwoma pozwami przeciwko poręczycielom wekslowym o zapłatę kwot 815 720,38 zł i 1 202 585,10 zł z odsetkami. W dniu 13 listopada 2003 r. postępowanie w obu sprawach zostało zawieszone do czasu rozstrzygnięcia niniejszej sprawy, a następnie postanowieniem z dnia 1 kwietnia 2010 r. umorzone z powodu niezłożenia wniosku o jego podjęcie. W konsekwencji doszło do przedawnienia roszczenia wekslowego, a tym samym utraty wierzytelności wekslowej, która jest ośmiokrotnie wyższa od kwoty zasądzonej zaskarżonym wyrokiem, wraz z odsetkami wynosi bowiem 4 149 806 zł. W tej sytuacji, skoro powódka dopuściła do umorzenia postępowania i utraty wierzytelności wekslowej, Sąd Apelacyjny powinien, zdaniem skarżącego, uchylić wyrok Sądu pierwszej instancji i oddalić powództwo.

Okoliczności przytoczone przez skarżącego nie dają podstaw do przyjęcia, by podnoszony przez niego zarzut zawinionego doprowadzenia przez powódkę do umorzenia postępowania toczącego się przeciwko poręczycielom wekslowym, a przez to do utraty wierzytelności wekslowej mógł mieć wpływ na wynik niniejszej sprawy. Rozumowanie skarżącego sprowadza się jedynie do rachunkowych operacji i oczekiwania, że poręczyciele wekslowi mogliby „wyręczyć” odpowiedzialność wynikającą z art. 102 Pr. upadł. Jest to oczywiście rozumowanie błędne. Uszło uwagi skarżącego, że wierzyciel może skorzystać z różnych

postaci zabezpieczenia swoich wierzytelności oraz że w jego gestii pozostaje sposób skorzystania z ustanowionych zabezpieczeń. Uszło też uwagi skarżącego, że powódka dochodzi od niego naprawienia szkody wyrządzonej niesumiennej pełnieniem obowiązków syndyka, a więc tylko tej, która pozostaje w normalnym związku przyczynowym z pełnieniem tych obowiązków. W tej sytuacji za pozbawione racji zarówno z jurydycznego, jak i aksjologicznego punktu widzenia trzeba uznać oczekiwanie, że – gdyby nie doszło do umorzenia postępowania przeciwko poręczycielom wekslowym – mogliby oni „wyręczyć” skarżącego i spełnić także obowiązek odszkodowawczy wynikający z art. 102 Pr. upadł.

Konkludując ten wątek rozważań, trzeba stwierdzić, że przytoczona przez skarżącego podstawa kasacyjna z art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. okazała się nieuzasadniona.

Spośród zarzutów wypełniających podstawę kasacyjną przewidzianą w art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c. w pierwszej kolejności rozważenia wymaga zarzut naruszenia wymienionych łącznie przepisów art. 5 ust. 1, 2 i 4, art. 7 ust. 1, art. 12 ust. 1 i 3 oraz art. 24 ust. 1 u.g.n.r.Sk.P. przez przyjęcie, że „...powódka jest legitymowana do dochodzenia roszczenia odszkodowawczego przeciwko pozwanemu, pomimo że zakres jej powierniczego władztwa nad mieniem Skarbu Państwa nie obejmuje kompetencji do dochodzenia tego roszczenia (...)”. Skarżący trafnie zauważa, że Agencja Nieruchomości Rolnych, podobnie jak jej poprzedniczka, Agencja Własności Rolnej Skarbu Państwa, jest instytucją powierniczą, której Skarb Państwa powierzył wykonywanie prawa własności i innych praw rzeczowych na jego rzecz w stosunku do mienia wymienionego w art. 1 i 2 u.g.n.r.Sk.P.; innymi słowy, powierzył gospodarowanie tym mieniem (zob. uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 22 kwietnia 1994 r., III CZP 189/93, OSNC 1994, nr 6, poz. 121, uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2013 r., III CZP 97/12, OSNC 2013, nr 7-8, poz. 86 i postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2000 r., IV CKN 29/00, nie publ.).

W ramach stosunku powiernictwa Agencja Nieruchomości Rolnych ma kompetencję do wykonywania prawa własności nieruchomości. W prawie cywilnym natomiast przyjmuje się powszechnie, że uprawnienia właściciela rzeczy składające się na prawo własności polegają na posiadaniu, korzystaniu z niej i rozporządzaniu

nią (*ius possidendi, utendi et fruendi i ius disponendi*). Powierniczy status Agencji obejmuje całą treść prawa własności, dlatego w pojęciu wykonywania tego prawa mieści się także dochodzenie należności z tytułu najmu i dzierżawy oraz odszkodowań z różnych tytułów. Przemawia za tym również użyte przez ustawodawcę w art. 1 i 2 u.g.n.r.Sk.P. pojęcie gospodarowania mieniem, które zakłada rzetelne i racjonalne wykorzystywanie nieruchomości oddanych w gospodarowanie. Trafnie więc Sąd Apelacyjny przyjął, że Agencja Nieruchomości Rolnych jest legitymowana do dochodzenia naprawienia szkody wyrządzonej przez osobę trzecią w mieniu stanowiącym własność Skarbu Państwa. Stanowisko to - wbrew odmiennej ocenie skarżącego - nie pozostaje w sprzeczności z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 2014 r., I CNP 32/13 (nie publ.), uszło bowiem uwagi skarżącego, że w sprawie, w której zapadło to orzeczenie Agencja Mienia Wojskowego dochodziła odszkodowania od Skarbu Państwa. W wyrokach z dnia 13 stycznia 2010 r., II CSK 323/09 (nie publ.) i z dnia 20 stycznia 2015 r., V CSK 122/14 (nie publ.), Sąd Najwyższy przyjął natomiast, że Wojskowa Agencja Mieszkaniowa ma legitymację procesową do dochodzenia naprawienia szkody wyrządzonej w powierzonym jej mieniu przez osoby trzecie.

Wskazując na naruszenie wymienionych również łącznie przepisów art. 102 Pr. upadł. w związku z art. 415 k.c., art. 365 § 1 k.p.c., art. 63 § 1, art. 29 i art. 87 § 1 Pr. upadł., skarżący zmierza do zakwestionowania przesłanek odpowiedzialności określonej w art. 102 Pr. upadł. Twierdzi, że nie można mu przypisać winy polegającej na działaniu w sposób niesumienny, ponieważ postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia nie miało znaczenia w postępowaniu upadłościowym, a do zbycia ruchomości doszło na podstawie postanowienia sędziego komisarza, który nie nakazał umieszczenia środków pieniężnych uzyskanych ze zbycia na odrębnym rachunku bankowym.

Sąd Apelacyjny wyszedł z trafnego założenia, że do przyjęcia odpowiedzialności z art. 102 Pr. upadł. niezbędne jest spełnienie trzech przesłanek: powstania szkody, winy syndyka polegającej na niesumieńnym pełnieniu obowiązków i normalnego związku przyczynowego między szkodą a niesumieńnym pełnieniem obowiązków przez syndyka (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 18 lipca 1997 r., II CKN 33/97, nie publ., z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CSK 48/06,

M. Prawn. 2013, nr 15, s. 820 i z dnia 15 maja 2009 r., II CSK 704/08, nie publ.). Z ustaleń stanowiących podstawę zaskarżonego wyroku wynika, że w dniu 18 grudnia 2001 r. skarżącemu zostało doręczone postanowienie Sądu Okręgowego w [...] z dnia 18 października 2001 r. o udzieleniu zabezpieczenia przez zakazanie syndykowi masy upadłości spółki „D.” zbywania określonych środków trwałych oraz środków produkcji i produktów lub uzyskanego za nie świadczenia. Nie ulega wątpliwości, że postanowienie to było dla skarżącego wiążące oraz że po dniu 18 grudnia 2001 r. nie wolno mu było dokonywać sprzedaży zabezpieczonych ruchomości. Wyrażony w skardze kasacyjnej pogląd o braku związania postanowieniem o udzieleniu zabezpieczenia nie został poparty żadnym rzeczowym argumentem, nie jest bowiem takim argumentem wskazanie na wcześniejsze postanowienie sędziego komisarza o zezwoleniu na sprzedaż z wolnej ręki. Podejmując próbę zanegowania wiążącego charakteru postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia i potrzeby jego respektowania, skarżący pomija również wydane w toku postępowania upadłościowego postanowienie o zatwierdzeniu planu podziału, w którym wyraźnie stwierdzono, że wpływy z tytułu sprzedaży dokonanej w dniach 22 października i 23 listopada 2004 r. nastąpiły z naruszeniem postanowienia z dnia 18 października 2001 r. Postępowanie w sprawie, przed której wszczęciem zostało wydane postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia, zakończyło się wyrokiem Sądu Okręgowego w [...] z dnia 22 czerwca 2006 r., VIII GC .../06, który uprawomocnił się z dniem 16 lutego 2007 r. Nie ulega więc wątpliwości, że sprzedaż dokonana w dniach 22 października i 23 listopada 2004 r. nastąpiła z oczywistym naruszeniem zakazu zawartego w postanowieniu z dnia 18 października 2001 r. Upadek zabezpieczenia mógł nastąpić dopiero w terminie określonym w art. 754¹ k.p.c., o czym skarżący powinien wiedzieć, gdyż obowiązywała go znajomość przepisów normujących postępowanie upadłościowe i kwestie z nim związane. Zarzut naruszenia art. 102 Pr. upadł. przez przyjęcie, że spełniona została przesłanka niesumiennego pełnienia przez skarżącego obowiązków syndyka nie został więc wykazany. Podnoszona w skardze kasacyjnej kwestia dopuszczalności otwarcia odrębnego rachunku bankowego nie ma przesądzającego znaczenia, skarżący powinien bowiem podporządkować się zakazowi zbywania wynikającemu z postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia.

Powtórzony po raz kolejny zarzut umorzenia postępowania w sprawie przeciwko poręczycielom wekslowym i związanej z tym utraty wierzytelności wekslowej - z przyczyn, o których była już mowa - pozostaje bez znaczenia dla bytu odpowiedzialności przewidzianej w art. 102 Pr. upadł.

Nie można natomiast odmówić skarżącemu racji, gdy zarzuca, że Sąd Apelacyjny naruszył art. 361 § 1 i 2 k.c. przez wadliwe ustalenie wysokości odszkodowania oraz art. 442¹ § 1 k.c. przez zaniechanie poczynienia ustaleń faktycznych pozwalających na określenie chwili powzięcia przez powódkę wiadomości o szkodzie, aczkolwiek nie wszystkie wywody mające wspierać te zarzuty mogą być uznane za trafne.

W niniejszej sprawie Sądy orzekające odwoływały się do ustaleń odnośnie do postaci i wysokości szkody poczynionych w sprawie zakończonej wyrokiem Sądu Okręgowego w [...] z dnia 22 czerwca 2006 r., VIII GC .../06. Konieczne stało się w związku z tym przypomnienie, że moc wiążącą na podstawie art. 365 § 1 k.p.c. ma jedynie sentencja prawomocnego orzeczenia, a nie zawarte w uzasadnieniu motywy rozstrzygnięcia. Motywy te w niektórych wypadkach mogą mieć znaczenie dla określenia mocy wiążącej, ale tylko w takich granicach, w jakich stanowią sprecyzowanie rozstrzygnięcia zawartego w sentencji, niezbędne do wyjaśnienia jego zakresu. Moc wiążąca nie rozciąga się natomiast na kwestie pozostające poza sentencją, w tym ustalenia i oceny dotyczące stosunku prawnego stanowiącego podstawę żądania, o którym orzeczono (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 13 stycznia 2000 r., II CKN 655/98, nie publ., z dnia 23 maja 2002 r., IV CKN 1073/00, nie publ., z dnia 22 czerwca 2010 r., IV CSK 359/09, OSNC 2011, nr 2, poz. 16, z dnia 11 lutego 2011 r., I CSK 249/10, OSNC-ZD 2012, nr A, poz. 6, z dnia 15 stycznia 2015 r., IV CSK 181/14, nie publ. i z dnia 28 maja 2015 r., III CSK 330/14, OSNC 2016, nr 5, poz. 62).

Z tych przyczyn konieczne było dokonanie w niniejszej sprawie samodzielnych ustaleń faktycznych dotyczących zarówno postaci, jak i wysokości szkody poniesionej przez powódkę na skutek sprzedaży przez skarżącego ruchomości objętych postanowieniem z dnia 18 października 2001 r. o udzieleniu zabezpieczenia. Wymagało to zbadania, które z ruchomości wymienionych w tym postanowieniu zostały sprzedane po dniu 18 grudnia 2001 r., jaką sumę skarżący

uzyskał z tytułu sprzedaży i włączył w skład masy podlegającej podziałowi według przepisów Prawa upadłościowego z 1934 r. o podziale funduszków masy i w związku z tym jaką kwotą wyrażała się szkoda poniesiona przez powódkę. Brak takich ustaleń uniemożliwia ustosunkowanie się do podniesionych w skardze kasacyjnej zarzutów dotyczących objęcia sprawozdaniem, na którym oparł się Sąd Apelacyjny sumy uzyskanej ze sprzedaży także innych ruchomości, nieobjętych postanowieniem z dnia 18 października 2001 r., nieuwzględnienia kwoty 216 861,02 zł wypłaconej powódce z masy upadłości oraz wypłacenia innemu wierzycielowi kwoty 15 379,90 zł. Wyłączona jest również możliwość rozważenia wywodów skarżącego na temat stanu środków pieniężnych w masie upadłości przed przetargami i po ich przeprowadzeniu i dokonania oceny znaczenia tych wywodów, ponieważ nie mają one odzwierciedlenia w poczynionych ustaleniach faktycznych.

Dla oceny przez Sąd Najwyższy, rozpoznający skargę kasacyjną, trafności zarzutu naruszenia prawa materialnego, miarodajny jest stan faktyczny sprawy, będący podstawą zaskarżonego wyroku (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 marca 1997 r., II CKN 18/97, OSNC 1997, nr 8, poz. 112). Z kolei o prawidłowym zastosowaniu prawa materialnego można mówić dopiero wtedy, gdy ustalenia faktyczne stanowiące podstawę wydania zaskarżonego wyroku pozwalają na ocenę tego zastosowania. Brak stosownych ustaleń uzasadnia zatem zarzut naruszenia prawa materialnego przez jego niewłaściwe zastosowanie (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 11 marca 2003 r., V CKN 1825/00, Izba Cywilna 2003, nr 12, s. 46, z dnia 15 maja 2009 r., II CSK 708/08, nie publ. i z dnia 5 września 2012 r., IV CSK 76/12, nie publ.). Z tej przyczyny podniesiony w skardze kasacyjnej zarzut naruszenia przez Sąd Apelacyjny art. 361 § 1 i 2 k.c. trzeba uznać za uzasadniony.

Z tych samych przyczyn nie można odmówić racji zarzutom skarżącego dotyczącym prawidłowości ustalenia chwili powzięcia przez powódkę wiadomości o szkodzie (art. 442¹ § 1 k.c.). W świetle dotychczasowych ustaleń faktycznych można zaaprobować stanowisko Sądu Apelacyjnego, który połączył powzięcie przez powódkę wiadomości o szkodzie z dniem sporządzenia planu podziału funduszków masy i uznał, że termin przedawnienia rozpoczął bieg w dniu 10 lipca 2007 r. Ze względu na konieczność uzupełnienia ustaleń dotyczących szkody,

jako przesłanki odpowiedzialności przewidzianej w art. 102 Pr. upadł., nie jest jednak wyłączona możliwość przyjęcia wcześniejszej chwili powzięcia przez powódkę wiadomości o szkodzie.

Rozważanie ostatniego z zarzutów, dotyczącego naruszenia art. 481 § 1 w związku z art. 363 § 2 k.c. przez ustalenie odsetek od chwili doręczenia pozwu zamiast od chwili wyroku ustalającego wysokość odszkodowania, trzeba uznać za przedwczesne.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 oraz art. 108 § 2 w związku z art. 398²¹ k.p.c. uchylił zaskarżony wyrok w części uwzględniającej powództwo i orzekającej o kosztach procesu (pkt I. 1, I. 2, I. 3 oraz pkt II i IV) i w tym zakresie przekazał sprawę Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego.

jw

kc